

Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Μολονότι αἱ συμβάσεις καὶ ἡ ἔναρξις ἐκτελέσεως χρονολογῶνται ἀπὸ τοῦ 1925 (Foundation, πεδιάς Θεσνίκης) καὶ ἀπὸ τοῦ 1928 (Monks—Ulen, πεδιάς Σερρών), ἐν τούτοις τὸ Κράτος μόνον ἀπὸ τοῦ 1932 ἦτοι περὶ τὸ τέλος τῶν ἔργων, καὶ ὅταν εἶχον ἀρχίσει ἤδη νὰ παραδίδονται αἱ ἀποκαλυπτόμεναι γαῖαι, ἤρχισε νὰ ἀσχολῆται διὰ νὰ μελετήσῃ καὶ ἀντιμετωπίσῃ τὸ ζήτημα τῆς διαχειρίσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως τῶν νέων γαιῶν. Ἡδη, ἄλλως τε, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1931 ἡ κοινὴ γνώμη εἶχε δεῖξει ζῶηρον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ὑπόθεσιν, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἀποψιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως καὶ ἀντοχῆς τοῦ Κράτους ἵνα βαστάσῃ τὰ ἐκ τῶν δανείων διὰ τὰ παραγωγικὰ ἔργα βάρη ἐξυπηρετήσεως τόκων καὶ χρεωλυσίων. Τότε ἔγιναν αἱ σχετικαὶ διαλέξεις ἐιδικῶν (Λοπρέστη, Σιμωνίδη, Σίνου, Χαθιώτη, Πάλλη, Γεωργικοπούλου) εἰς τὸ Τεχνικὸν Ἐπιμελητήριον παρουσίᾳ τοῦ τότε Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἄλλων ἀρμοδίων παραγόντων καὶ διεξήχθη καὶ σχετικὴ ἀρθρογραφία (Γενιδουναῖος, Πεσμαζόγλου κλπ.)

Κατὰ τὸ 1932 καθιερώθη ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, συνεργασθείσης κατ' ἐντολὴν τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ καὶ μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, τὸ κατ' Αὐγούστον 1932 κατατεθὲν νομοσχέδιον περὶ ἰδρύσεως προτύπου Ἐταιρίας γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν νέων ἐδαφῶν Μακεδονίας (ΕΔΕΝΕΜ).

Βάσις τοῦ νομοσχεδίου τούτου ἦτο ἡ ἐνιαία διαχείρισις καὶ ἐκμετάλλευσις τῶν ἔργων ὅσων καὶ τῶν γαιῶν, εἰς τρόπον ὅστε διὰ τῶν τεχνικῶν μέσων καὶ συνδυασμῶν ποῦ διαθέτει μία μεγάλη ἐνιαία διαχείρισις νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερα καὶ ὁμαλωτέρα «ἀγροποίησις» τῶν διαφόρων ἐλωδῶν, ἀποκαλυφθεισῶν, ἀμμωδῶν ἢ καὶ ἀλμυρῶν ἀκόμη ἐκτάσεων, νὰ δοθῇ ἐν τῷ εὐρύτερῳ δυνατῷ μέτρῳ ἐργασία εἰς τοὺς περιοίκους ἢ καὶ ἄλλους μετακαλουμένους ἀγρότας, καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ βαθμιαία καὶ ἄνευ οἰκονομικῶν κινδύνων μετάβασις αὐτῶν εἰς τὴν κατάστασιν αὐτοκαλλιεργούντων **ἀλλὰ καὶ διαθετόντων ἐπαρκῆ γεωργικὰ ἐφόδια**, μικροῖδιοκτητῶν. Τὴν Ἐταιρείαν θὰ ἴδρουν αἱ τρεῖς δημοσίαι

καὶ κοινωφελοῦς δράσεως Τραπέζαι: Ἐκδοτικὴ, Ἐθνικὴ καὶ Ἀγροτικὴ, μὲ ἀρχικὸν μετοχικὸν κεφάλαιον (δηλ. ὡς γενικὴν ἐγγύησιν) 50.000.000 δραχ. μὲ ἠγγυημένον ἐκ μέρους τοῦ Κράτους τοκομέρισμα μόνον πρὸς 6 % ἐτησίως, καὶ μὲ πρόβλεψιν βεβαίως πιστωτικῆς χρηματοδοτήσεως διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐργασιῶν.

Τὸ νομοσχέδιον ὅμως τοῦτο παρέμεινεν ἐκκρεμὸν ἐν τῇ Βουλῇ. Ἐμεσολάβησαν αἱ ἐκλογαὶ τοῦ Σεπτεμβρίου 1932 καὶ Μαρτίου 1933, μεθ' ὃ ἡ ἐκ τῶν τελευταίων τούτων προελθοῦσα Κυβέρνησις τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, παρέπεμψε δι' ἐρωτημάτων τῆς (κατὰ Μάϊον 1933) τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ὡς καὶ τὸ ὅλον ζήτημα ἐν γένει εἰς τὸ Ἀνώτατον Οἰκονομικὸν Συμβούλιον πρὸς γνωμοδότησιν.

Μόλις ὅμως τὸ Γεωργικὸν Τμήμα τοῦ Ἄν. Οἴκον. Συμβουλίου (ἀποτελούμενον ἐκ τῶν κ.κ. Δεκάζου, ὡς προέδρου, Γόντικα, Κορυζῆ, Σβώλου, Νικ. Κανελοπούλου, Ἰ. Καραμάνου καὶ Β. Σιμωνίδη) ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος, ἔλαβεν ἀμέσως γνώσιν **ἐνδὸς ἐτέρου νομοσχεδίου** τὸ ὁποῖον εἶχεν ἤδη ἐτοιμασθῆ πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὰ Νομοθετικὰ Σώματα ὑπὸ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ κ. Θεοτόκη καὶ τὸ ὁποῖον ἐχάρασεν ἄλλην ὁδὸν ἀντιμετωπίσεως τοῦ ζητήματος.

Τὸ νομοσχέδιον τοῦτο κατετέθη μάλιστα ἀμέσως καὶ εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ κ. Θεοτόκη, χωρὶς νὰ ἀναμείνῃ τὴν αἰτηθεῖσαν ἔρευναν καὶ γνωμάτευσιν τοῦ Α.Ο.Σ. καὶ ἐξεδόθη ὡς Ν.Δ. ἐγκριθὲν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Νομοθετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως τὸν Ἰούνιον 1933.

Τὸ Ἄν. Οἴκ. Συμβούλιον ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀσχοληθῆ εἰς ἐπανειλημμένας συνεδριάσεις ἐν τῷ Γεωργικῷ αὐτοῦ Τμήματι, μὲ Πρόεδρον τὸν κ. Δεκάζου καὶ εἰσηγητὴν τὸν κ. Σιμωνίδην ἐπὶ τοῦ ζητήματος, καὶ εἶχε καταλήξει εἰς συμπεράσματα συμφωνοῦντα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς μὲ τὸ πρῶτον νομοσχέδιον τοῦ 1932 **βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς ἐνιαίας διαχειρίσεως τῶν γαιῶν**. Αἱ προαποφάσεις τοῦ Συμβουλίου, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων θὰ συνετάσσοτο ἡ ἐκθεσις τοῦ εἰσηγητοῦ, διετυπώθησαν καὶ εἰς ἐιδικὸν Σημείωμα.

Κατόπιν ὅμως τοῦ γεγονότος τῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐκδόσεως ἐτέρου νομοθετήματος,

τὸ Α.Ο.Σ. ἠναγκάσθη νὰ μὴ προβῆ περαιτέρω εἰς διατύπωνιν γνωμοδοτήσεως, καὶ περιορίσθη μόνον νὰ προκαλέσῃ εὐρυτάτην **ἔρρυναν** περὶ τοῦ ζητήματος μεταξὺ ὄλων τῶν ἀρμοδιῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ὑπαλλήλων κλπ. τῆς χώρας, τῶν ὁποίων τὰς γνώμας ἐδημοσίευσε καὶ εἰς ἴδιον ὀγκῶδες τεῦχος ἐκδοθὲν κατὰ τὸ 1935. Ὅλα σχεδὸν αἱ γνώμαι συνεφώνουν εἰς τὴν βᾶσιν τῆς ἐνιαίας διαχειρίσεως, κατὰ τὰ πρῶτα τοῦλάχιστον ἔτη.

Τὸ Νομοθετικὸν ὅμως Διάταγμα καὶ ὁ κυρώσας αὐτὸ νόμος 5783 τοῦ Σεπτεμβρίου 1933 ὠρίζον ἐν περιλήψει τὰ ἑξῆς:

1) Διανομὴ γαιῶν πρὸς συμπλήρωσιν κλήρου μέχρι 40-50 στρεμμάτων εἰς τοὺς ὁμόρους καλλιεργητάς, ἐπὶ ὀρισθησομένῳ ἀντιτίμῳ, πληρωτέῳ τοκοχρεωλυτικῶς πρὸς 6%, καὶ ἔναντι γεωμόρου 30% ἐπὶ τῆς παραγωγῆς.

2) Αὐτοκαλλιέργεια καὶ διαχειρίσεις τῶν ὑπολοίπων (μῆπω διανεμομένων) γαιῶν, ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Κρατικῆς ὑπηρεσίας (τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας, Διευθύνσεις κ. Κυπριάδη).

3) Ἐνοικίσεις ἐτησίαι ἐκ τῶν γαιῶν τούτων, εἰς ἄλλους καλλιεργητάς, ἀντὶ γεωμόρου εἰς εἶδος μέχρι 40% τῆς παραγωγῆς.

4) Ἐνοικίσεις πολυετῆς εἰδικῶς εἰς γεωπόνους ἢ αὐτοκαλλιεργοῦντας κτηματίας ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς, ἢ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ἢ εἰς συνεταιρισμούς, ἢ ομάδας συνεταιρῶν ἢ καὶ ἀπλᾶς ομάδας καλλιεργητῶν, μὲ τὸ δικαίωμα ἀποκτήσεως τῆς κυριότητος ἐντὸς τριετίας.

Ἔτι πλέον, αἱ διατάξεις αὗται καὶ τὰ ἑξ αὐτῶν δικαίωματα διανομῆς ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς ἄλιεῖς, καὶ εἰς καπνεργάτας (διατεθέντων προσέτι καὶ 7.000.000 Δρχ. δι' ἔξοδα ἀγροτικῆς ἐγκαταστάσεως 200 οἰκογενειῶν τοιούτων). Περαιτέρω καὶ ὁ τόκος κατεβιβάσθη εἰς 5% καὶ τὸ γεῶμορον εἰς 25%.

Ἡ ὅλη σειρὰ τῶν καταρισθέντων καὶ ἐκδοθέντων νομοθετημάτων, ἦτοι: τὸ Ν. Α. τοῦ Ἰουνίου 1933—ὁ κυρώσας αὐτὸ νόμος 5783 τοῦ Σεπτεμβρίου 1933—νόμος 5.800 περὶ νομικῆς κατοχυρώσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ Δημοσίου ἐπὶ τῶν ἀποκαλυφθεισῶν ἐκ τῶν ὑδάτων γαιῶν—ὁ νόμος 6083 τοῦ Φεβρουαρίου 1934, εἰσαγαγὸν ὠρισμένας τροποποιήσεις καὶ προσθήκας—τὸ ἐκτελεστικὸν Διάταγμα τῆς 21 Φεβρουαρίου 1935 περὶ ὀυθμίσεως τοῦ τρόπου ἐφαρμογῆς τῶν νόμων τούτων· διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ διοργανώσεως τῆς ἀρμοδίας Διευ-

θύνσεως τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας—πάντα ταῦτα, ἀπὸ παραχωρήσεως εἰς παραχώρησιν ἐπεκτεινόμενα, σὺν τῇ ἑλλείψει ἐνιαίου ὀργανισμοῦ συγκεντρωτικῆς διαχειρίσεως τῶν ζητημάτων, **ἔδωσαν πλέον τὸν τόνον τῆς γενικῆς διανομῆς καὶ ἐνεθάρρυναν ἀκόμη καὶ τὰς αὐθαιρέτους καταλήψεις γαιῶν.**

Πρὸς κάλυψιν καὶ τακτοποίησιν τῶν αὐθαιρεσιῶν τούτων ἐξεδόθη ὁ νόμος τῆς 5 Ἰουνίου 1935 ὅστις διεκανόνιζε τὰς ὑποχρεώσεις τῶν αὐθαιρέτως καταλαβόντων καὶ καλλιεργησάντων ἐκτάσεις ἀπὸ 50 ἕως 200 στρέμματα καὶ ἄνω, διὰ καταβολῆς δρχ. 200—600 κατὰ στρέμμα καὶ τακτοποιήσεως μιᾶς κανονικῆς πλέον μισθώσεως (ἂν ἡμπορῇ καὶ αὐτὴ νὰ σταθῇ). Συγχρόνως ὠρίζετο καὶ ὅτι ἡ ἔννοια τῶν «**ὀμῶρων**» καλλιεργητῶν τῶν ἐχόντων δικαίωμα διανομῆς, ἐκτείνεται εἰς ἀκτῖνα 35 χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ χωρίου τῆς κατοικίας των, κλπ.

Ἡ τοιαύτη πρὸς ἑαγδαίαν διαρροὴν ἐξελίξις, ὡς καὶ ἡ ἀνάγκη ἀντιμετώπισεως νέων δαπανῶν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἔργων (διευθέσεις τῶν ἐκβαλλόντων χειμάρρων, ἀποστράγγισης, ἄρδευσις), ἦγαγε κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος 1935 τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ὑπουργείων Γεωργίας καὶ Συγκοινωνίας εἰς νέαν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος. Οὕτω κατηρτίσθη μία **Ἐπιτροπὴ ἐξ Εἰδικῶν**, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκλήθη νὰ συμμετάσχῃ ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ὁ προϊστάμενος τῆς Ὑπηρεσίας Μελέτης Χρηματοδοσιῶν καὶ γεωπόνος κ. Σιμωνίδης.

Ἡ ἐπιτροπὴ ὅμως αὕτη ἐκλήθη μόνον εἰς ὀλίγας συνεδριάσεις ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῶν ἀρμοδιῶν Ὑπουργῶν. Κατ' αὐτὰς ἡ μὲν ὑπηρεσία τοῦ Ὑπ. Συγκοινωνίας ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς ταχύτερας ἰδρύσεως ὀργανισμοῦ ὅστις νὰ παραλάβῃ τὰ ἔργα, νὰ τὰ συντηρῇ, νὰ τὰ διαχειρίζεται καὶ νὰ τὰ συμπληρῶνῃ. Ὁ δὲ τότε Ὑπουργὸς τῆς Γεωργίας κ. Μᾶρκος Θεοδωρίδης, γνωρίζων ἄριστα τὴν ἐπιτόπιον ἐν Μακεδονίᾳ θέσιν τῶν ζητημάτων, ὡς καὶ ἡ ὑπ' αὐτὸν Ὑπηρεσία τοῦ Ὑπ. Γεωργίας ὑπεστήριξαν γενικότερον τὴν ὄλην καὶ γεωργικὴν καὶ ἐποικιστικὴν ἔτι διαχείρισιν τῶν γαιῶν ὑπὸ τοῦ συσταθησομένου ὀργανισμοῦ, **διπερ σημαίνει ἐπάνοδον εἰς τὴν ἀρχικῶς μελετηθεῖσαν βᾶσιν τῆς ἐνιαίας ἐκμεταλλεύσεως.** Οἱ ὀρισθέντες μάλιστα εἰδικοί εἰσηγηταὶ τῆς Ἐπιτροπῆς κατήρτισαν καὶ ὑπέβαλον τὴν ἐκθεσίαν των, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν τελευταίαν μέχρι σήμερον γενομένην σχετικὴν ἐργασίαν καὶ

ἀποκρυστάλλωσιν τῶν ἐν προκειμένῳ ἐπα-
νελθουσῶν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐνιαίας δια-
χειρίσεως ἀπόψεων τοῦ Κράτους.

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ὀκτωβρίου 1935,
οὔτε ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἐκλήθη πλέον οὔτε τί-

ποτε ἄλλο ἐνηργήθη, μέχρι τῆς κατὰ τὰς τε-
λευταίας ἡμέρας ἀνακινήσεως τοῦ ζητήματος ἐν
τῷ Ὑπουργεῖῳ Γεωργίας.

B. ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ

Η ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ Η ΑΡΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΓΑΙΩΝ

Ἡ προσοχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ παραγωγικοῦ
κόσμου ἦτο καὶ εἶνε πάντοτε ἐστραμμένη πρὸς
τὰ Ὑδραυλικά ἔργα τῆς Μακεδονίας, ἐξ ὧν ἀ-
ναμένει μέγα μέρος τῆς λύσεως τοῦ παρα-
γωγικοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ Γεωργικοῦ μας προβλή-
ματος.

Τὰ ἔργα ταῦτα εἶνε μεγίστης ὀλκῆς. Σχε-
δὸν δύο ἑκατομύρια στρεμμάτων ἐπεκαλύφθη-
σαν ἢ ἐπροστατεύθησαν τὰ δὲ ἀποτελέσματά
των δὲν εἶνε δυνατόν παρὰ νὰ εἶνε μέγιστα εἰς
τὸ μέλλον διὰ τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν.

Βεβαίως ἡ παραγωγή αὕτη δὲν θὰ γίνῃ
αἰσθητῆ ἀμέσως εἰς ἀνάλογον πρὸς τὰς ἐκτά-
σεις ταύτας ἀναλογίαν διότι, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ
ἀριθμὸς τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὴν ἐκμετάλλευ-
σιν τῶν γαιῶν τούτων, εἶνε πολὺ μικρὸς, ἀφ'
ἐτέρου δὲ ὁ ἐφοδιασμὸς τῶν γεωργῶν εἰς γνώ-
σεις καὶ μέσα ἐκμεταλλεύσεως ἀνεπαρκέστατος.
Διὰ τοῦτο ὑπάρχει ἀνάγκη ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐνι-
σχύσεως δι' ἀνθρωπίνου ὕλικου ἕξ ἄλλων περι-
φερειῶν, ἀφ' ἐτέρου δὲ γεωργικῆς ἐκπαιδεύ-
σεως τῶν ἀγροτῶν καὶ ἐφοδιασμοῦ αὐτῶν διὰ
τῶν μέσων καλλιέργειας τὰ ὁποῖα διὰ γαίας ὡς
αἱ ἀποκαλυφθεῖσαι εἶνε πολὺ μεγαλύτερα τῶν
διὰ τὰς συνήθεις γαίας ἀπαιτουμένων.

Ἄλλ' ἡ προσθήκη ἀνθρωπίνου ὕλικου ἕξ
ἄλλων περιφερειῶν διὰ μεταναστεύσεως, ἥτις
βεβαίως δὲν εἶνε εὐκόλος, ἀπολύτως ἀπεκλείσθη
διὰ τῶν διαφόρων κρατικῶν ἀποφάσεων θεω-
ρηθεισῶν τῶν γαιῶν τούτων ὡς ἀποκλειστικῆς
ἰδιοκτησίας τῶν περιοίκων, ἃν καὶ ἡ δημιουρ-
γία τούτων ἐβάρυνε καὶ βαρύνει ὄλους τοὺς
Ἕλληνας.

Ἐπίσης ἀπεκλείσθη καὶ ἡ δημιουργία με-
γάλης ἢ μέσης γεωργικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἥτις
διὰ τῶν οικονομικῶν μέσων τῆς, τῶν γνώσεών
τῆς, τῆς ὀρθολογιστικῆς καὶ ἐν μεγάλῃ κλίμακῃ
ὀργανώσεώς τῆς, ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ ἀξιοποιεῖ

καλλίτερον τὰς γαίας, ἀφ' ἐτέρου δὲ θὰ ἔδιδεν
ἐργασίαν εἰς τοὺς μὴ εὐρίσκοντας τοιαύτην ἐρ-
γάτας, μὴ ὄντας ἰδιοκτητὰς γῆς ἢ μὴ ἔχοντας
τὰ μέσα τῆς καλλιέργειας. Οἱ ἔργαται οὗτοι
περιπλανῶνται σήμερον εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰς
ἀγροτικὰς περιφερείας πεινῶντες καὶ μὴ εὐρί-
σκοντες ἐργασίαν πλησίον τῶν γεωργῶν τῶν
δημιουργηθεισῶν μικρῶν τούτων καλλιεργ-
ειῶν οἵτινες οὐδέποτε ἐπεκτείνουν τὴν ἐργα-
σίαν των πέραν τῆς δυναμένης νὰ ἐκτελεσθῇ
ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας των.

Οἱ μεγάλοι καλλιεργηταὶ θὰ παρῆχον με-
γάλας σχετικῶς ἀποδόσεις μὲ οἰκονομίαν ἐρ-
γατικῶν χειρῶν ὧν δὲν εἶνε δυνατόν παρὰ νὰ
ὑπάρχει μεγάλη ἔλλειψις κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ
λάχιστον ἔτη τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν νέων
τούτων γαιῶν.

Ἄλλὰ καὶ μέση καλλιέργεια θὰ ἔπρεπε νὰ
ἰδρυθῇ παραχωρουμένων ἐκτάσεων εἰς γεωπό-
νους οἵτινες καὶ ἐὰν ὄλοι δὲν ἐπιτύχουν οἰκο-
νομικῶς εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν, θὰ διοχτετεύ-
σωσιν ὅμως διὰ τοῦ παραδείγματός των ἐφηρ-
μοσμένας γνώσεις εἰς τοὺς γεωργούς.

Πρὸς τοῦτο ὅμως θὰ ἔπρεπε ἡ παραχω-
ρουμένη ἔκτασις νὰ εἶνε ἐπαρκῆς καὶ ὄλαι αἱ
ἔγγειοι τοῦλάχιστον βελτιώσεως νὰ βαρύνω-
σι πιστώσεις διδομένας εἶτε ὑπὸ τοῦ κράτους
εἶτε ὑπὸ τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, τὰ δὲ λοιπὰ
ἔξοδα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε μικρά, νὰ βαρύνωσι
τοὺς ἐπιστήμονας τούτους ἐπιχειρηματίας.

Ὁ γεωργικὸς ἐπίσης πολιτισμὸς τοῦ περι-
βάλλοντος ἔχει μεγίστην οικονομικὴν σημα-
σίαν. Ἐὰν αἱ γαῖαι αὗται εὐρίσκοντο εἰς χώ-
ρας προοδευμένας γεωργικῶς θὰ ἠδύναντο νὰ
ἀποδώσουν πολλαπλάσια τῶν ὅσων ἀποδίδουν
ἢ θὰ ἀποδώσουν εἰς τὸ προσεχὲς τοῦλάχιστον
μέλλον ἐν Μακεδονίᾳ.

Εἰς τὰ προηγμένα μέρη ὅμοιαι γαῖαι θὰ